

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Crisis Theologica

Cárdenas, Juan de

Sevilla, 1687

Dissertatio XV. An Fides explicita Dei remuneratoris sit necessaria
necessitate medij ad salutem?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-75689](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-75689)

associabitur formidine actuali.

112. Quare non esse de conceptu opinionis formidinem actualem, sed radicalem clare docuit P. Suarez *P. Suar* disp. 19. de Fide sect. 4. num. 16. asserens: *Formido ex parte subiecti non est de ratione opinionis, sed tantum ex parte formalis obiecti.* Ex quo inferitur, quod subiectum, id est, intellectus careat formidine, & quantum est ex parte obiecti formalis per se, & solitarie sumpti exponatur intellectus formidini. Eandem sententiam defendunt omnes Doctores, qui censent posse inveniri simul in intellectu scientiam, Fidem, & *Valen.* opinionem. Hi sunt P. Valencia. 2. 2. *S. Bona.* disp. 1. punct. 4. quæst. 1. ; ubi citat S. *Duran.* Bonaventuram, & Durandum. Item *Lugo.* Lugo Card. disp. 2. sect. 2. num. *Pet. Hur* 89. P. Petrus Hurtado disp. 10. de Anima sect. 5.

ficationem infidelis requiri Fidem explicatam Dei ut remuneratoris, licet non semper. num. 3. & 4.

Secundus, eam requiri ad iustificationem infidelis, non vero ad iustificationem peccatoris fidelis. num. 5.

Tertius, ad omnem iustificationem requiri. num. 6.

Quartus, requiri Fidem explicitam Dei ut remuneratoris supernaturalis. num. 7.

Quintus, sufficere Fidem explicitam Dei, ut remuneratoris naturalis, vel abstrahendo à naturali, & supernaturali. num. 8.

Sextus, illam requiri non ex natura rei, sed ex lege Dei. num. 9.

Septimus, illam Fidem explicitam requiri ex natura rei. n. 10.

Octavus est, sufficere Fidem explicitam Dei ut remuneratoris virtualiter contentam in actu charitatis. num. 11.

DISERTATIO XV.

An Fides explicita Dei remuneratoris sit necessaria necessitate mediæ ad salutem?

CAPVT I.

Proposita damnatione 22. Propositionis referuntur variae opiniones.

SVMMARIVM.

Quid sit Fides explicita, & implicita? num. 1.

Quot quæstiones includantur sub hac disertatione? n. 2.

Primus dicendi modus est, ad iusti-

1. **E**X propositionibus in hoc decreto dānatis, hæc est vigesima secunda. *Non nisi Fides unius Dei necessaria videtur necessitate mediæ, non autem explicita remuneratoris.* Pro cuius explicatione notum omnibus est, Fidem implicitam alicuius mysterij esse eam, qua quis credit mysterium ut sub aliqua vniuersali propositione contentum: ut cum quis dicitur credere mysterium Incarnationis, eo quod credit, quidquid credit Ecclesia Catholica. Fidem vero explicitam habet, qui non solum credit illud mysterium sub ea generali propositione, sed in particulari credit, & cognoscit mysterium, V. g. Incarnationis.

2. Est ergo quæstio præsens, an ad iustificationem, & ad salutem æternam consequendam sit omnino necessarium habere Fidem explicitam Dei ut remuneratoris? Sub qua

quæstiones variez continentur. Prima, an ad primam iustificationem, cum quis ab infidelitate convertitur ad Deum, sit infallibiliter necessaria necessitate medij Fides explicita Dei vt remuneratoris? Secunda, an ad omnem iustificationem Fidelium semper sit necessaria necessitate medij Fides explicita actualis de Deo vt remuneratore? Tertia, an sit necessaria necessitate medij Fides explicita Dei vt remuneratoris supernaturalis? Quarta, an ex natura rei, an potius ex ordinatione Divinæ providentiæ supernaturalis, sit ea Fides necessaria necessitate medij? Quinta, an ad iustificationem sufficiat Fides Dei vt remuneratoris virtualiter inclusa in actu charitatis? Circa quas quæstiones sunt varij dicendi modi, quos oportet referre, & discutere, vt videamus, qui nam ex illis subiacent huic damnationi.

3. Primus dicendi modus est, ad iustificationem infidelium requiri necessitate medij Fidem explicitam Dei vt remuneratoris, licet non semper, neque pro omni casu; eo quod possit in aliquo raro casu infidelis converti, & iustificari cum ignorantia invincibili Dei vt remuneratoris. Hæc videtur fuisse opinio. P. Arriagæ 2. 2. disp. 12. sect. 4. num. 27. Cuius fundamentum est. Nam potest dari casus, in quo puer baptizatus educetur in sylvis, ita vt iam adultus non committat peccatum hæresis, sed alia peccata gravia. Si postea instruatur, vt cognoscat, illa peccata esse meritoria pœnæ æternæ, & non instruatur de vita æterna, neque de gratiâ habituali, & ex cognitione pœnæ æternæ excitetur ad dolorem de peccatis, & ita confiteatur peccata Sacramentaliter: ille quidem ex hac attritione, & confessione iustificabitur, sine Fide explicita Dei vt remuneratoris.

4. Eandem opinionem secutus

est Caramuel in Apolog. de Probabilitate. Epist. 4. num. 125. ait enim: [ad testimonium Pauli, *Accedentem ad Deum oportet credere, quia est,* &c. respondet P. Acacius March. de Velasco intelligi hoc, *regularmente hablando,* hoc est non semper, sed frequentius.] Ad quod probandum hoc vitur argumento Caramuel. Nascitur Petrus, baptizatur; antequam loqui sciat, capitur à barbaris, in sylvam inducitur, & atheismum positive docetur. Ad usum rationis pervenit; posse invincibiliter nescire Deum, saltem ad tempus, Theologi nobiliores affirmant. Morietur igitur hic, antequam ignoret vincibiliter Deum, & aliquid committat mortale. Quo Petrum D. Fagnanus mittet? Non ad infernum, quia originali ille, & actuali mortifero caret: ad cælum ergo. Ergo expressa, & actualis Fides non est ad salutem necessitate medij necessaria.] In quibus verbis non solum Fidem explicitam remuneratoris, sed etiam Fidem explicitam Dei excludit Caramuel à necessitate salutis. Eidem opinioni circa Fidem ex parte explicitam remuneratoris consentit Leander à Ss. Sacram. part 6. Tract. 2. de Fide disp. 2. quæst. 6. in 2. conclus. citans alios Doctores.

5. Secundus dicendi modus est, Fidem explicitam Dei vt remuneratoris esse quidem necessariam necessitate medij ad iustificationem infidelis, qui convertitur ad Fidem; non vero ad iustificationem peccatoris Fidelis. Ita videtur sentire P. Ripalda disp. 17. de Fide sect. 14. num. 229. (quo autem sensu id dixerit, mox discutiemus, Leander proxime citatus, & alij apud ipsum.

6. Tertius dicendi modus est ad omnem iustificationem impij sive infidelis, sive peccatoris Fidelis necessariam esse necessitate medij

Caram.

Acac.
March.

Leand.

Ripal.
Leand.

Lugo.

dij Fidem explicitam Dei vt remuneratoris. Ita Lugo Card. disp. 12. de Fide sect. 5. n. 103. & ibi con-
queritur Lugo, quod Authores præ-
termiserint discussionem huius diffi-
cultatis, an ex Fide explicita boni-
tatis Dei, sine Fidei explicita remu-
neratoris, possit Fidelis iustificari.
Nam licet omnes dicant, eam Fidem
explicitam remuneratoris esse neces-
sariam necessitate medij ad salutem;
non discutunt, an aliquando possint
iustificari fideles sine Fide explicita
Dei vt remuneratoris, sed cum so-
la Fide bonitatis Dei. Ipse autem
Lugo docet, eam requiri necessita-
te medij; non solum ad iustificatio-
nem infidelis, sed etiam ad omnem
iustificationem impij fidelis. Imo n.
133. ait, necessariam esse ad perse-
verantiam diurnam in statu gra-
tiæ. Quod vtrumque etiam docet P.

P. Hur.

Hurt. disp. 41. conc. 2. & 3.

7. Quartus dicendi modus est,
esse necessariam necessitate medij
Fidem explicitam Dei vt remunera-
toris supernaturalis, promittentis
remunerationem gratiæ sanctificatis,
& beatitudinis supernaturalis, licet
non dicant, an sit necessaria ad
omnem iustificationem, etiam impij
Fidelis. ita P. Suarez 2. 2. disp.
12. sect. 3. num 8., & P. Granada 2.
Caicta. 2. controu. I. tract. 10. disp. 2. sect.
Bañez. 1. num. 2., Caietanus. 2. 2. quæst. 2.
art. 3., Bañez ibid. att. 8. dub. 1.
Valen. concl. 1., P. Valencia de Fide disp. 1.
quæst. 2. punct. 2.

*Suar.**Grana.**Caicta.**Bañez.**Valen.*

8. Quintus dicendi modus est,
sufficere ad salutem Fidem explici-
tam Dei vt remuneratoris naturalis,
vel saltem abstrahendo à naturali,
& supernaturali; & per consequens
non esse necessariam necessitate me-
dij ad salutem, Fidem explicitam

*P. Hur.**Molina**Torres**Victo.*

Dei, vt remuneratoris supernatu-
ralis. Hanc dicit probabilem P. Pe-
trus Hurtado disp. 43. de Fide sect.

7. §. 33., & apud eum P. Molina, P.
Torres, Victoria, & alij. Sed in §.
36. conclus. 2. docet, necessariam
esse necessitate medij, Fidem expli-
citam saltem confusam de remunera-
tione supernaturali. Fidem autem
explicitam confusam, aut
minus claram, sive non expressam
sic explicat: [Minus clara est, quan-
do attingitur obiectum aliquod spe-
cificum terminis non specificis, sed
vniuersalioribus: V. g. conceptu de
animali concipitur species humana,
quæ vere, & proprie est animal;
conceptus tamen ille non est per ter-
minos specificos, quia non est per
attributa hominis propria, sed com-
munia: conceptus tamen vterque
est explicitus, alius quidem confu-
sus, alius expressus. Sic remunera-
tio naturalis, & supernaturalis con-
ueniunt in conceptu remunera-
tionis æternæ. Vnde Fides de
remuneratione æterna immedia-
te, & explicite terminatur ad
vtramque speciem remunerationis:
quia vero illa remuneratio non con-
cipitur in singulari, ideo non est Fi-
des expressa de illa.] Ponit itaque
discrimen inter explicitam, & ex-
pressam: quatenus potest esse Fides
explicita de aliquo mysterio spe-
cifico cognito sub terminis vniuer-
salibus, & non specificis, & ideo
dicit non esse expressam.

9. Et quia quæstio est inter
Theologos, an Fides Dei vt remunera-
toris necessaria sit necessitate me-
dij ad iustificationem ex natura rei,
an potius ex lege Dei, qui nolit aliter
iustificare infidelem, aut peccato-
rem: ideo sextus dicendi modus est,
solum requiri sic ex lege Dei. Ita P.
Hurtado disp. 51. §. 8. vbi ait: [Hæc
necessitas cognoscendi hoc attri-
butum (remuneratoris) oritur
præcipue ex voluntate ipsius Dei,]
vbi etiam tradit duas rationes con-
vc-

venientiæ, ob quas Deus sic volverit.

Lugo. 10. Septimus dicendi modus est Ioannis de Lugo, qui disp. 12. sect. 5. num. 117. negat hanc necessitatem provenire ex sola lege Dei. Et num. 110. docet, impossibilitatem perveniendi ad iustificationem absque Fide explicita Dei ut remuneratoris, esse moralem ortam ex difficultate, quam habet homo post peccatum diligendi Deum: excitatur autem ad id per spem retributionis aeternæ.

Filguer 11. Octavus dicendi modus est Emmanuelis de Filguera, qui in sua Lucerna in expositione huius 22. propositionis §. *Sed dicendum.* affirmat, [Esse necessariam necessitate mediæ Fidem explicitam Dei remuneratoris taliter, ut numquam possit sine illa impij iustificatio contingere.] quæ sunt formalia verba ipsius. Deinde tamen in §. *Sed pro omnimoda* obijcit sibi casum, in quo alicui Deus ut amabilis amore amicitiae proponeretur, nihil cogitans de præmio: circa quem inquiri potest, an sic diligens Deum actu Charitatis, si moreretur, obtineret gloriam? Et respondet in hæc verba: [Quod in tali casu ille ad huc non obtineret gloriam sine Fide remuneratoris: nam talis Fides continetur in charitate, tamquam in forma perfectiori, & eminentiori. Quod optime explicatur in sententia gravium Theologorum, imo plurium Thomistarum asserentium, quod licet peccatum mortale non possit extra Sacramentum remitti sine virtute poenitentiae; tamen peccator auxilio, & gratia Dei adiutus eliciens actum charitatis, nihil de peccato cogitans, præcepto poenitentiae satisfaceret, & vere iustificaretur: nam charitas tamquam forma eminentior, ac perfectior poenitentiae virtutem vir-

tualiter continet. Perinde igitur circa Fidem explicitam remuneratoris discurrendum erit.] Hæc Filguera. Sed numquid Fides Dei ut remuneratoris sic virtualiter contenta in actu charitatis, est Fides explicita; si numquam præcessit formaliter Fides explicita?

CAPVT II.

An prima opinio incurrat hanc damnationem?

SUMMARIVM.

Prima opinio subiacet damnationi. num. 12.

Ex illatione, quam facit S. Paulus, colligitur damnatio eius propositionis. num. 13.

Constat etiam ex Tridentino. num. 14.

In nullo casu dat Deus auxilium ad contritionem illi, qui non habet Fidem Dei ut remuneratoris. num. 16.

Quid respondendum sit ad casum metaphysicum Caramuelis. n. 17. & seqq.

12. **C**Enseo, primam opinionem, quæ ponit, posse primam iustificationem adulti fieri absque actuali Fide Dei ut remuneratoris, subiacere huic damnationi. Ita *Lumb. Filg.* Lumbier agens de censura Pontificia huius propositionis tom. 3. Sum. num. 1775., & Filguera in expositione huius propositionis:

13. Patet assertio primo: quia testimonium D. Pauli ad Hebr. 11. *Credere enim oportet, accedentem ad Deum, quia est; & inquirentibus se remunerator est;* intelligitur à Concilijs, & Patribus cum omnimoda universalitate, & sine illa limitatione.

ne. Et quod ita intelligendum sit, ex contextu patet. Nam Paulus, ex eo quod Henoch placuit Deo, infert, Henoch habuisse Fidem; quia sine Fide impossibile est placere Deo. Et immediate subiungit Paulus verba relata, Vnde recte inferunt Theologi, eam propositionem in sensu vniuersalissimo intelligendam esse: quia alias non bene inferret Paulus, Henoch habuisse fidem, ex eo quod placuit Deo. Supposito ergo quod ea propositio habeat sensum vniuersalissimum, & vbi subiunxit Paulus, de quo genere Fidei loquatur, nempe de existentia Dei, etiam vt remuneratoris; constat, id totum sub vniuersalissimo sensu intelligendum esse. Vnde fit, optimo iure damnatam esse ab Innocentio XI. eam opinionem, quæ docet, in aliquibus casibus posse fieri primam iustificationem adulti absque Fide Dei vt remuneratoris. Nam cum ex Romanæ Cathedræ oraculo constet, Fidem explicitam Dei vt remuneratoris necessariam esse necessitate mediæ, saltem ad primam iustificationem, credendum est requiri.

14. Patet secundo ex Concilio *Trident.* Tridentino multis in locis, & præcipue sess. 6. cap. 7. vbi sic statuit: *Hanc Fidem ante Baptismi Sacramentum ex Apostolorum traditione Catechumeni ab Ecclesia petunt, cum petunt Fidem, vitam æternam præstantem; quam sine spe, & charitate Fides præstare non potest.* Ex quibus concluditur, quod Fides, quæ est in Ecclesia, præstat vitam æternam, & quod illam non præstat sine spe vitæ æternæ: & quod, cum spes vitæ æternæ haberi non possit sine Fide explicita Dei vt remuneratoris; fit manifestum, quod hæc Fides explicita est medium necessarium ad consequendam vitam æternam. Et cum istæ propositiones Concilij vniuersales sint, constat merito damnari propositionem, quæ hanc vniuersalitatem excludit.

15. Patet tertio. Nulla enim est opinio, quæ doceat, non requiri saltem per se, & vt in plurimum Fides explicita Dei vt remuneratoris; omnes enim Authores propter testimonium D. Pauli dixerunt, saltem per se, & vt in plurimum hanc Fidem requiri necessitate mediæ. Et ideo hæc damnatio non cadit super aliam opinionem, quam eam, quæ dicit, posse in aliquo casu fieri primam iustificationem absque tali Fide explicita.

16. Ad primum argumentum ex prima opinione respondeo, si puer iam adultus in eo casu instruaturn tantum de supplicio æterno, & non de vita æterna, Deum non daturum auxilium supernaturale ad illam attritionem habendam, dum non haberit Fidem explicitam Dei vt remuneratoris; daturum autem alia auxilia, ad operandum taliter, vt dignus fiat, qui speciali Dei providentia instruaturn de remuneratione vitæ æternæ.

17. Ad secundum argumentum ex Caramuele negante, requiri necessitate mediæ Fidem explicitam Dei vt remuneratoris, imo & existentiam Dei; respondeo, casum esse metaphysicum, & in hac providentia, & ordine rerum impossibilem: nam vel ille puer iam adultus, post adquisitionem vsus rationis diuturno tempore vivit, vel brevi tempore, vel mediocri, scilicet nec diuturno, nec brevi. Si diuturno tempore vivit post vsus rationis, impossibile est, quod sine Fide, & cognitione Dei tanto tempore seruetur absque peccato læthali.

18. Quod si post vsus rationis adquisitionem vivit brevissimo tempore, in quo non est mora temporis sufficiens vt instruaturn in rebus Fidei, neque vt labatur in peccatum, deficiente occasione, & materia; illud breve tempus computabiturn moraliter cum infantia, non amittens gratiam baptismalem. Et ita docuit P. Sua-

Suarez. disp. 12. sect. 2. num. 10. his verbis: [si adultus fuerit in infantia baptizatus, posteaque perveniat ad usum rationis, ac contingat brevi tempore vivere sine peccato mortali, & sine actu Fidei, salvabitur. Quia ad conservandam iustitiam. satis est non peccare mortaliter, etiam si Fides non exerceatur. Tunc autem licet ille, qui salvatur, sit adultus, non salvatur, ut ita dicam, tamquam adultus, sed tamquam infans: quia per medium commune infantibus salvatur: & postea in ordine ad salutem, vel contra illam, nihil tamquam adultus est operatus.] Sic Suarez. Et ex eo Lugo Card. disp. 12. de Fide sect. 1. num. 3.

Suar.
Lugo.

19. Si vero velis, illum esse superfluum mediocri tempore, nec diuturno, nec brevi; casus non occurret. Nam, ut postea dicam, quod Fides explicita Dei, etiam ut remuneratoris sit necessaria necessitate medij ad salutem hominis adulti, partim provenit ex providentia, & lege Dei sic statuentis salvare homines, partim ex ipsa natura, & conditione mediorum conducentium ad salutem. unde providente Deo non continget, quod ille adultus, qui non amisit gratiam baptismalem, non moriatur, nisi secundum hunc ordinem rerum.

CAPVT III.

An secunda opinio subiacea huic damnationi?

SYMMARIUM.

Duplex sensus secunda opinionis. num.

20.

Quomodo secunda opinio subiiciatur damnationi. n. 21.

In quo sensu non subiiciatur damnationi? n. 22.

Quid circa hoc censeant Patres Gra-

nado, & Suarez? num. 23.
Quomodo in secundo sensu ea opinio includat virtualiter Fidem Dei ut remuneratoris? n. 24.

An inde inferatur, quod satis sit habere semel in vita Fidem explicitam de Deo ut remuneratore? num. 25. & seqq.

An sufficiat ad iustificationem virtualis persistentia praesati actus Fidei? n. 28.

Admittitur virtualis persistentia eius actus Fidei, non ex eo quod extiterit, & non sit retractatus, sed ex eo quod virtualiter persistat in effectu. num. 29.

Quod requirantur ad iustificationem actus formales Fidei, & spei, videtur scrupulis obnoxium n. 30.

Exemplo Agricola explicatur continentia virtualis spei in actu penitentiae. n. 31. & seqq.

20. **S**ecunda opinio cap. i. relata dicebat, ad iustificationem in fidelis convertentis se ad Fidem esse mediū necessarium Fidem explicitam Dei ut remuneratoris; non vero ad iustificationem hominis Fidelis. Et quia haec secunda pars duplici modo potest intelligi, sub distinctione decidenda est quaestio. Et primo potest intelligi illa opinio, ita ut ille homo Fidelis, qui accedit ad iustificationem, numquam habuerit actum explicitum Dei ut remuneratoris, & consequenter numquam habuerit actum Spei vitae aeternae. Secundo potest intelligi ea opinio, ita ut Fidelis peccator, qui vult iustificari, aliquando habuerit aliquos actus Spei de vita aeterna, & consequenter actus Fidei explicitae Dei ut remuneratoris, neque haesitaverit in Fide, neque in spe; doceatque ea opinio, tales actus Fidei, & spei persistere virtualiter; atque adeo iam adesse talem Fidem explicitam ad iustificationem

pecc-

peccatoris Fidelis, saltem virtualiter.

21. Dico primo. Ea opinio primo modo intellecta subiacet huic damnatio. Patet. Nam hæc damnatio statuit absolute talem Fidem explicitam remuneratoris esse necessariam necessitate medij: quidquid autem absolute dicitur necessarium necessitate medij, si illud iterabile est, illud præcipue tale est in ordine ad quamcumque iustificationem, sive impij Fidelis, sive infidelis. Et cum hæc censura Pontificia statuta sit propter locutiones vniuersales Sacræ Scripturæ, Conciliorum, & Ss. Patrum; ideo sensus illius vniuersalis est, & ad omnem iustificationem vniuersaliter extendendus. Maxime cum Concilium Tridentinū sess. 6. c. 8. de iustific. agens de eo textu. Pauli ad Rom. 3. vbi dicit, *iustificari hominem per Fidem*; subiungat hæc: *Ea verba in eo sensu intelligenda sunt, quem perpetuus Ecclesia Catholica consensus tenuit, & expressit; ut scilicet per Fidem ideo iustificari dicamur, quia Fides est humana salutis initium; fundamentum, & radix omnis iustificationis, sine qua impossibile est placere Deo, & ad filiorum eius consortium pervenire.* Cum ergo hæc Fides, sine qua impossibile est placere Deo, sit radix, & fundamentum omnis iustificationis; & declarat. S. Paulus, eam Fidem, sine qua impossibile est placere Deo, esse Fidem Dei vt remuneratoris: fit, ad omnem iustificationem requiri Fidem explicitam Dei vt remuneratoris.

22. Dico secundo. Si ea opinio intelligatur secundo modo, ita vt in impio Fideli extiterint aliqui actus Fidei explicitæ Dei vt remuneratoris, qui non sint retractati; & dicantur perseverare virtualiter, & hoc modo sufficere ad iustificatio-

nem; talis opinio sic intellecta non subiacet censuræ Pontificiæ. Et iuxta hanc opinionem sic intellectam videntur discurrere quidam Recentiores circa spem vitæ æternæ, quæ supponit Fidem Dei, vt remuneratoris; quos suppressio nomine refert Lugo Card. disp. 12. de Fide sect. 5. num. 115. & hunc eorum discursum sic refert: [Quare licet Fides Dei infinite sancti, & potentis sufficeret ex se ad excitandam Dei dilectionem; Deus tamen de facto homini, qui non se disponit per actum spei adhuc saltem virtualiter, & moraliter perseverantē, hoc est, non dum per desperationem retractatū, non dat auxilium actuale ad dilectionem, vel ad detestationem peccati super omnia, ne iustificetur sine dispositione peculiaris,] &c.

23. His consonat P. Granado ^{Grana} 2. 2. controv. 2. Tract. 4. disp. 1. n. 2., vbi sic ait:] Tridentinum sess. 6. cap. 6. spem veniæ numerat inter dispositiones adulti: ex quo colligitur, ad contritionem requiri actum spei: & ita quoties obligaverit præceptum contritionis, obligabit etiam actus spei saltem virtualiter habitus.] Cum tamen actus spei haberi non possit sine Fidei actu Dei, vt remuneratoris. Sic etiam P. Suarez ^{Suar.} 2. 2. disp. 2. de spe sect. 1. num. 2. asserit, in occasionibus, in quibus necessaria est spes pro exercitio aliarū virtutū sæpe sufficere elicere actum, in quo spes virtualiter contineatur: ex quo sequitur, quod sufficiat habere virtualiter Fidem explicitam Dei vt remuneratoris.

24. Probatur conclusio. Hæc censura Pontificia invrit propositionem negantem, Fidem explicitam Dei remuneratoris esse necessariam necessitate medij ad salutem: sed hæc opinio, secundo modo intellecta, id non negat; cum admittat

ne-

necessitatem illius per virtuales continentiam; ratione cuius tales actus Fidei explicitæ antecederhabiti virtualiter perseverant: ergo hæc censura non invrit eam opinionem secundo modo intellectam.

25. Dices. Ex hac opinione sic intellecta sequitur, quod satisfaciat homo præcepto Fidei de Deo vt remuneratore, si illam habeat semel in vita: atqui hoc repugnat damnationi propositionis 17, vt ex hoc decreto constat: ergo damnabilis est etiam ea opinio, quamvis eo modo intellecta. Sequela probatur. Nam si semel in vita habeatur, dum non retractetur, persistet virtualiter per totam vitam; atque adeo sic sufficiet ad iustificationem.

26. Sed respondebunt Authores eius opinionis primo: quamvis ad secundam, & tertiam iustificationem sufficeret ille primus actus Fidei; non tamen sufficeret ad implendum præceptum Fidei, quod obligat ad eliciendos frequenter actus Fidei, vt diximus difertat. 11. à num. 47.

27. Et quidem si quis numquã amitteret gratiam iustificantem, non requireretur, quod haberet talem actum Fidei pro iustificatione, quia iste non acquirit eam denuo; nec propterea excusaretur ab obligatione eliciendi varios actus talis Fidei.

28. Respondebunt secundo, non perseverare virtualiter actum, qui à tempore remoto elicitus est; sed illum solum, qui à proximo tempore est elicitus, & non retractatus. Propinquitas autem temporis debet esse tanta, quanta requiritur, vt censeatur moraliter perseverare, nec deleta esse memoria illius.

29. Rogabis, quid ego censeam

de veritate eius opinionis secundo modo explicatæ; scilicet an verum sit, quod sufficit ad iustificationem virtualis persistentia actus Fidei explicitæ de Deo vt remuneratore?

30. Dico tertio. Sufficit ad iustificationem actus Fidei explicitæ de Deo vt remuneratore, virtualiter persistens in suo effectu. Quæ vltima conclusionis verba superaddo: quia licet is modus continentia virtualis per hoc, quod extiterit actus, & non sit retractatus, dato quod alijs materijs possit adaptari, in hac tamen materia de Fide explicita remuneratoris, sicut etiam in materia spei retributionis æternæ, videtur mihi incongrue procedere. Nam cum ad eum discurrendi modum, vt dicatur actus moraliter perseverare, requiratur, quod proximo tempore præcedat, vt supra diximus, & non facile determinetur, quantum debet esse illud tempus, vt sit proximum; illi, qui peccata sua confitentur, angentur scrupulis, an fuerit proximum illud tempus, in quo elicerunt eos actus Fidei, & spei; atque adeo dubitabunt, an moraliter perseverent ij actus.

31. Deinde, durum videtur, & scrupulis obnoxium, requirere ad confessionem peccatorum, & iustificationem actum formalem eius Fidei, & spei, nec sufficere virtuales. Nam si homo pro tunc sit immemor retributionis æternæ, & conatur ad veram contritionem; ad huc timebit, an posuerit media essentialiter requisita ad iustificationem; eo quod non babuerit tunc eos actus formales Fidei, & spei.

32. Probo ergo conclusionem ab exemplo agricolæ, quo vtuntur Sancti Patres ad explicandam spem

Aa

Theo-

Theologicam. Et enim contingere potest, quod agricola spargat semina super terram, immemor pro tunc fructuum colligendorum: & tamen omnes cognoscunt, illum agricolam spargere semina cum spe colligendi fructus; qua spe si careret, non seminaret grana. Sicut ergo agricola, dum immemor fructuum colligendorum spargit semina, intelligitur habere spem colligendi fructus, quia virtualiter habet spem; ita peccator, dum ponit media suae iustificationis, licet pro tunc sit immemor retributionis aeternae, intelligitur habere spem colligendi fructus aeternos, quia virtualiter illam habet.

33. Ideo autem agricola virtualiter habet spem colligendi fructus; quia seminatio illa est effectus derivatus ab intentione colligendi fructus, quam antea habuit: unde illa intentio colligendi, virtualiter continetur in suo effectu, nempe in seminatione. Similiter ergo peccator, qui antecedenter habuit desideria aeternae beatitudinis, & spem de illa consequenda, dum ponit medium suae iustificationis, virtualiter habet illam spem: quia ipsa positio medij, V.g. confessionis Sacramentalis, est effectus, qui procedit ab illo desiderio, & spe: unde illa intentio consequendae salutis aeternae, & illa spes virtualiter continetur in suo effectu, nempe in ipsa confessione Sacramentali.

34. Et hoc est, quod brevioribus terminis docuit P. Suarez 2. 2. disp. 2. de spe sect. 1. num. 2. agens de praepcepto, & obligatione sperandi, his verbis: [Hoc secundo modo (ex ratione extrinseca) obligabit hoc praepceptum, quando fuerit necessarium sperare, vel ad debite orandum, vel ad vincendam tentationem, vel ad aliquid simile. In

quibus tamen occasionebus saepe non erit necessarium formalem actum spei elicere; sed satis erit in ipso effectu debite id facere, in quo virtualiter includitur spes, ut efficaciter petere, vel dolere de peccato, vel aliquid simile.] Hæc P. Suarez.

CAPVT IV.

Duabus obiectionibus occurrunt.

SYMMARIUM.

Quod ad confessionem sufficiat habere virtualiter eos actus Fidei, & spei, non est solum probabile, sed certum. num. 35.

An cognitio finis contineatur virtualiter in executione mediorum? num. 36.

An actus Fidei contineatur virtualiter in confessione Sacramentali. num. 37.

35. **O**bjicies primo, hanc conclusionem ad summum esse speculative probabilem, non autem practice. Quod sic probari videtur. Non enim possumus in praxi sequi opinionem probabilem circa valorem Sacramenti, relicta tutiori; iuxta damnationem primæ propositionis in hoc decreto contentam: sed qui voluerit sequi in praxi hanc opinionem, sequetur opinionem probabilem circa valorem Sacramenti, relicta tutiore: ergo ea quoad praxim continetur sub eâ damnatione, atque adeo non remanebit practice probabilis. Minor probatur. Nam eo ipso quod Fides explicita de Deo ut remuneratore sit medium necessarium ad iustificationem, erit necessarium ad confessionem peccati mor-

mortalis, per quam peccator transit ad statum gratiæ; deficiente autem medio necessario ad confessionem Sacramentalem, invalida est confessio. Ergo opinio, quæ docet, Fidem explicitam formalem esse medium ad Sacramentum versatur circa valorem Sacramenti, & est tutior: & opinio, quæ docet, Fidem explicitam virtualement sufficiens esse medium ad Sacramentum, versatur circa valorem Sacramenti, & est minus tuta. Ergo qui hac opinione vitur in praxi, eligit opinionem probabilem circa valorem Sacramenti, relicta tutiori

36. Respondeo, eam conclusionem non esse solum probabilem, sed certam; sicut est certum, agricolam, dum seminat immemor fructuum, habere spem colligendi fructus. Deinde, nam certum est, sufficere intentionem virtualement in eo, qui baptizat, vel absolvit; alioqui daretur obligatio ad impossibile; nam dum quis baptizat, & obliviscitur intentionis formalis, pro tunc illam habere non potest, nec est in potestate eius pro tunc eam ad memoriam revocare; quare sufficit, quod antea habuerit eam intentionem formalem, & quod hæc perseveret virtualiter in effectu procedente à tali intentione. Similiter ergo certum debet esse, quod qui confitetur sua peccata, & antea habuit desiderium retributionis æternæ, atque adeo remissionis peccatorum in ordine ad vitam æternam consequendam; in ipsa confessione Sacramentali, tamquam in effectu eius desiderij, habet spem virtualiter contentam.

37. Objicies secundo. Licet spes, & intentio finis consequendi contineantur virtualiter in suo effectu, nempe in electione, & executione medij; tamen cognitio ipsius

finis, non est, cur includatur virtualiter in executione medij: ergo licet spes vitæ æternæ includatur virtualiter in executione medij, nempe confessionis, non est, cur Fides explicita de Deo vt remuneratore includatur virtualiter.

38. Respondeo negando antecedens. Et ad probationem dico, spem finis non contineri virtualiter quasi cæco modo in executione mediorum, sed potius spem quasi manuductam à bonitate finis. Et ideo complexum ex Fide explicita remuneratoris, & ex spe remunerationis, esse causam executionis mediorum, & complexum ex utroque includi virtualiter in illa. Sic etiam in agricola spes collectionis fructuum, vt à se cognita, est causa spargendi semina; & ideo in seminatione non continetur spes fructuum, quasi cæco modo, sed spes quasi manuducta ex cognitione proportionis mediorum ad finem, sive ex cognitione proportionis seminationis ad collectionem fructuum.

CAPVT. V.

An hæc damnatio inorat octavam opinionem?

SUMMARIVM.

Sensus octavae propositionis de continentia virtuali Fidei explicitæ in actu charitatis. num. 39.

Octava opinio in suo sensu universali subiacet huic damnationi. num. 40.

Si opinio loquatur de eo, in quo præcesserunt actus Fidei explicitæ, non subiacet damnationi. n. 43.

39. **O**ctavus dicendi modus c. i. relatus est, quem tradit Filguera, nempe posse iustificari homi-

Aa 2

mi.

minem, qui nihil cogitans de Deo ut remuneratore, & attendens ad Deum ut amabilem super omnia, eliceret actum charitatis: ait enim, in actu charitatis tamquam in forma perfectiori, & eminentiori contineri virtualiter fidem explicitam remuneratoris; sicut contritio continetur in actu charitatis virtualiter in eo, qui est immemor peccati mortalis à se commissi. Quæ assertio vniversaliter sumpta reddit hunc sensum: [Quoties quis elicit actum charitatis, etiam si non habeat, neque vnquam habuerit actum formalem Fidei explicitæ de Deo ut remuneratore, potest iustificari, ex eo quod in actu charitatis tamquam in forma perfectiori, & eminentiori continetur virtualiter Fides de Deo ut remuneratore; sicut in actu charitatis tamquam in forma perfectiori continetur virtualiter contritio de peccato mortali.]

40. Quod autem iste sit sensus illius assertionis, patet. Quia hæc continentia virtualis eius Fidei in actu charitatis desumitur dumtaxat ex eo solum, quod actus charitatis sit forma perfectior, & eminentior; atque adeo independenter ab eo, quod præcesserit, vel non præcesserit formalis actus fidei explicitæ de Deo ut remuneratore. Nam quod charitas sit forma perfectior, & eminentior, est independens ab eo, quod præcesserit, aut non præcesserit formalis actus Fidei Remuneratoris. Aliud enim est, quod actus charitatis ex Lege Dei fundata in proportione ipsorum actuum, dependeat in sua existentia à Fide explicita remuneratoris præcedente; & aliud est, quod ab illa dependeat, actus charitatis esse formam perfectiorem, & eminentiorem. Nam primum est verum, & secundum evidenter falsum.

41. Dico primo. Illa propositio in suo sensu vniversali subiacet huic

damnationi. Probat. Nam illa continentia virtualis Fidei de Deo ut remuneratore in actu charitatis non postulat (iuxta eam assertionem) quod præcesserit vnquam formalis actus eius Fidei explicitæ, cum solum detur ex eo, quod actus charitatis sit forma perfectior, & eminentior; atqui si dicatur, nunquam præcessisse actum formalem Fidei explicitæ de Deo ut remuneratore, contradicatur censuræ Pontificiæ, imo & S. Paulo dicenti; *Accedentem ad Deum oportet credere, quia est; & inquirentibus se, remunerator sit.* Nam ex sensu Ecclesiæ requiritur formalis actus Fidei explicitæ; saltem qui præcesserit, & virtualiter contineatur in medio adhibito ad iustificationem.

42. Confirmatur. Nam ille octavus modus dicendi affirmat, contineri virtualiter fidem remuneratoris in actu charitatis, sicut contritio continetur virtualiter in eodem; sed ad hanc continentiam virtualem contritionis in actu charitatis non requiritur, quod vnquam præcesserit contritio: ergo si Fides remuneratoris eodem modo continetur in actu charitatis, non requiretur, quod formalis actus Fidei explicitæ remuneratoris præcesserit.

43. Dico secundo. Benigne interpretanda est mens eius Authoris, ut loquatur respectu hominis Catholici, qui elicit actum charitatis immemor Dei ut remuneratoris, in quo præcesserunt actus formales Fidei explicitæ de Deo ut remuneratore; sed tamen non locutus est cum præcissa formalitate terminorum. Hoc vltimum convincitur ex ijs, quæ dixi in prima conclusione. Debuit enim reducere eam continentiam virtualem, non ad id solum, quod actus charitatis sit forma perfectior, & eminentior, sed etiam ad hoc, quod formalis actus Fidei explicitæ

citæ præcesserit, & persistat morali-
ter modo superius explicato in cap.
3. & 4.

CAPVT VI.

*An reliquæ opiniones supra re-
latae subijciantur huic dam-
nationi?*

SUMMARIUM.

*Non est quæstio de tertia, quarta, &
septima opinione. n. 44.*

*An sufficiat ad iustificationem Fides
explicita de Deo vt remuneratore
naturali? n. 45.*

*Opinio affirmatiua non subiacet huic
damnationi. num. 46.*

*Si propositio asserat sufficere Fidem
explicitam de Deo vt remunerante
ex bonis naturalibus huius vitæ, in-
currit hanc damnationem n. 47.*

Confirmatur ex S. Thoma. n. 48.

*Patriarchis antiquis promissit Deus ali-
qua bona temporalia; & hoc non obs-
tat supradictis. n. 49.*

*Non tenentur fideles communiter scire
distinctionem remunerationis natu-
ralis, & supernaturalis. n. 50.*

*Propositio dosens, requiri, non ex natu-
ra rei, sed ex Lege Dei, Fidem expli-
citam Dei vt remuneratoris, non
subiaceat damnationi. n. 51.*

*Probabilius est, id provenire ex vtro-
que titulo. n. 52.*

44. **E**X opinionibus relatis cap. I
non est quæstio de tertia,
quæ ponit Fidem explicitam remu-
neratoris, esse medium necessarium
ad omnem iustificationem; nulla enim
est opinio magis conformis decreto
Pontificio. Sed neque est quæstio de
quarta opinione, quæ exigit Fidem
explicitam Dei vt remuneratoris su-
pernaturalis: ea enim est opinio

strictior, & tutior. Neque de septima
opinione, quæ adstruit necessitatem
huius medij ad salutem fundari non
in decreto Dei, sed in impossibilitate
morali exercendi actus supernatura-
les sine respectu, aut spe retributionis
eternæ. Quamvis, vt postea dicam,
probabilius censeam, eam necessita-
tem huius medij oriri ex vtroque, &
ex prædicta impossibilitate morali, &
ex decreto Dei.

45. De quinta opinione potest
esse quæstio; docet enim sufficere ad
iustificationem Fidem explicitam su-
pernaturalem de Deo vt re munerato-
re naturali, vel abstrahentem à natu-
rali, & supernaturali remunerato-
re. Inquirimus ergo, an hæc opinio
subijciatur damnationi Pontificiæ? Et
ratio dubitandi est. Nam locus Pauli
iuxta communem intelligentiam vi-
detur loqui de remuneratione æter-
næ beatitudinis. Cum ergo damna-
tio hæc procedat in eodem sensu, ac
locus D. Pauli; cadere videtur in pro-
positionem negantem, quod Fides
explicita Dei vt remuneratoris super-
naturalis sit medium necessarium ad
iustificationem.

46. Dicendum tamen est, censu-
ram Pontificiam non cadere in hanc
quintam opinionem. Probat. Erat
enim notum, ante quam fulminaretur
hæc censura, esse controversiam
inter Doctores Catholicos, an suffi-
ceret Fides explicita Dei vt remune-
ratoris naturalis, an vt supernatura-
lis; atqui censura non damnat ne-
gantem Fidem explicitam sufficere
de remuneratore naturali: ergo cen-
sura non cadit in eam opinionem

47. Verum quidem est, quod si
ea opinio assereret, Fidem requisitam
ad iustificationem esse de Deo vt re-
munerante ex bonis temporalibus,
& naturalibus huius vitæ; illa qui-
dem incurreret hanc damnationem;
imo adversaretur ei oraculo D. Pau-
li;

li; qui ex communi sensu Ecclesie agit de remuneratione superiori ad bona temporalia huius vitæ, & de retributione vitæ æternæ; vt etiam constat ex ipso contextu. Nam in eo cap. 11. ad Hebræos, incipit per illa verba: *Est autem Fides sperandarum substantia rerum, argumentum non apparentium.* Quod de bonis æternis plane intelligitur. Postea vero probat Apostolus, Henoch habuisse Fidem, ex quo placuit Deo. Et subiungit rationem: *Sine Fide autem impossibile est placere Deo.* Et immediatissime superaddit: *Crederet enim oportet accedentem ad Deum, quia est; & inquirentibus se remunerator sit.* Agit postea de Fide Noë, Abrahæ, & Saræ; & quamuis ibi mentionem faciat promissionum temporalium, declarat, quomodo hæc Fides, de qua loquitur ver setur circa repromissiones æternas, & cælestes. Ait enim num. 13. *Iuxta Fidem defuncti sunt omnes isti, non acceptis repromissionibus, sed à longe eas aspicientes, & salutantes, & confidentes, quia peregrini, & hospites sunt super terram. Qui enim hæc dicunt, significant, se patriam inquirere. Et siquidem ipsius meminissent, de qua exierunt, habebant utique tempus revertendi. Nunc autem meliorem appetunt, id est, cælestem.*

48. Vbi vides Fidem remunerationis, de qua loquitur Paulus, esse retributionis æternæ. Vbi S. Thomas in hunc locum Pauli, multa observat, quæ denotant Fidem retributionis æternæ. Ad ea Verba, *Non acceptis repromissionibus,* ait: [Commendat eos à longa promissorum dilatione.] Ad id, *A longe eas aspicientes, & salutantes.* Ait: [loquitur, secundum Chrysostomum, ad similitudinem nautarum, qui quando primo vident portum, prorumpunt ad laudem, & salutant

civitatem, ad quam vadunt. Ita Sancti Patres videntes per Fidem Christum venturum, & gloriam, quam per ipsum consecuturi erant, salutabant.] Ad ea verba *Peregrini, &c.* *Qui enim hoc dicunt significant, se patriam inquirere,* ait [Cum ergo isti confitentur, se esse hospites, & peregrinos super terram, significant se tendere ad patriam tuam, scilicet cælestem Hierusalèm.] Ad illa, *Nunc autem meliorem, &c.* addit: [Ipsi ergo patriam istam inquirebant, non domum paternam, vnde exierunt.]

49. Ex quibus omnibus constat, cum Apostolus hæc omnia dixerit ad id propositum, quod oportet credere, quia *remunerator sit;* constat manifeste, quod loquatur de remuneratione æterna. Præcipue cum Paulus loquatur de remuneratione promissa, & revelata à Deo. Quæ autem revelata est, & promissa, non est alia, quam æterna beatitudo.

50. Et ad præoccupandam obiectionem advertendum est, cum his dictis bene stare, quod Deus speciali revelatione fecerit Patriarchis promissiones aliquas rerum temporalium, vt Saræ de concipiendo factu, & Zachariæ de conceptione Ioannis, qui reprehensi sunt, quia non habuerunt Fidem. Qui ergo habuerunt Fidem de his promissionibus, eam quidem habuerunt supernaturalem, vt pote fundatam in autoritate Dei revelantis. Cæterum cum Paulus loquatur in ijs verbis; *quia remunerator sit de omnibus Accedentibus ad Deum,* & tam clare expresserit, tamque multis modis remunerationem æternam, constat in eo sensu locutum esse Apostolum, sicut etiam Pontificem in hoc decreto.

51. Probabilitas autem oppositæ sententiæ, quæ, vt dixi, non dam-

natur in hoc decreto, consistit in eo, quod remuneratio vitæ æternæ, non apprehendatur communiter à Fidelibus tamquam supernaturalis, aut apprehendatur vt naturalis; non enim tenentur id distinguere, cum extra scholas ij termini *naturalis*, & *supernaturalis*, sint parum noti; vt constat ex P. Pedro Hurtado defensore eius sententiæ. Vnde potest dici remunerationem æternam, de qua loquitur Paulus, esse supernaturalem specificative, non vero reduplicative, quatenus vt talis formaliter non cognoscitur, aut apprehenditur à Fidelibus communiter. Ex quo patet ad rationem dubitandi.

52. De sexta opinione inquiritur, an ea in vratur centura huius decreti? nempe Fidem explicitam Dei vt remuneratoris ex hoc ordine providentiæ, & lege Dei, & non ex natura rei, esse medium necessarium ad salutem. Et dicendum est, eam non subijci huic censuræ, neque ex illa inferri aliquid, quod ad verferetur predictæ opinioni. Nam bene componuntur hæc duo, & quod sit medium necessarium ad salutem, quod exprimitur in decreto; & quod id proveniat ex ordinatione Divinæ providentiæ.

53. Quamvis mihi probabilius sit, id provenire non solum ex ordinatione divinæ providentiæ supernaturalis, sed etiam ex convenientia, & proportione ipsorum actuum supernaturalium; quatenus Deus in sua ordinatione, & lege attendit ad proportionem ipsam actuum supernaturalium.

DISERTATIO XVI.

An Fides late sumpta, ex testimonio creaturarum, aut ex alio motivo naturali, sufficit ad iustificationem?

CAPVT I.

Varia opiniones referuntur.

SVMMARIVM.

Refertur opinio damnata. n. 1.

Opinio, qua docet, posse aliquem iustificari cum sola cognitione naturali Dei habita ex creaturis. num. 2.

Opinio idem affirmans de cognitione naturali, tamen habita ex gratia Christi. num. 3.

Opinio docens, ad iustificationem sufficere cognitionem supernaturalem Dei habitam ex creaturis. n. 4.

Dua alia quaestiones orta ex tertia opinione. n. 5.

Quarta opinio docens, seclusa lege Dei, Fidem latam disponere ad iustificationem. 6.

Quinta opinio docens, infideles posse habere actus supernaturales, quibus merantur. Fidem de congruo. num. 7.

1. **C**Um sine Fidei impossibile sit placere Deo, & iustificari, inquiritur in præsentia, an nomine eius Fidei possit intelligi cognitio, quæ non innitatur immediate in autoritate Dei revelantis, sed in testimonio creaturarum, iuxta id
Psal.